

Comisia securitate națională, apărare și ordine publică

RAPORT privind implementarea Legii cu privire la statutul militarilor nr. 162/2005

Prezentul Raport este elaborat în scopul exercitării funcției de control parlamentar în temeiul atribuțiilor reglementate de art. 27 din Regulamentul Parlamentului și pct. 9 din Planul de control parlamentar al Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică pentru anul 2023 care prevede controlul parlamentar asupra implementării Legii cu privire la statutul militarilor nr. 162/2005.

În scopul examinării impactului implementării legii, eficiența, problematicile și propunerile de eficientizare a normelor acesteia, Ministerul Apărării a prezentat informația¹ solicitată de către Comisia securitate națională, apărare și ordine publică care denotă următoarele.

Drepturile electorale

Drepturile electorale sunt exercitate de către militari în conformitate în condițiile legislației în vigoare, inclusiv prin prisma art. 10 din Legea nr. 162/2005. Pe parcursul perioadei 2022-9 luni 2023, 2 militari au beneficiat de dreptul de a fi aleși într-o funcție electivă (alegerile locale 2023), care odată înregistrat în calitate de candidat, au fost degrevați de obligațiile de serviciu și trecuți la dispoziție pentru perioada campaniei electorale.

Dreptul la încadrarea în serviciul militar

Art. 12 din Legea nr. 162/2005 reglementează dreptul la încadrarea în serviciul militar. Pe parcursul perioadei 2022-9 luni 2023 nu au avut loc cazuri de încălcare a dreptului cetățenilor de a se încadra în serviciul militar prin contract. Toți cetățenii care au depus cerere și au corespuns criteriilor și cerințelor au fost încadrați în serviciul militar prin contract.

Dreptul la învățătură

Acest drept este legiferat prin art. 13 din Legea nr. 162/2005 și militarii pot să-și exercite acest drept continuând studiile în instituțiile din domeniul militariei atât în Republica Moldova cât și peste hotare.

În prezent, în cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” (*unica instituție de învățământ militar din țară*) militarii își fac studiile de licență (ciclul I), de master (ciclul II) și de doctorat (ciclul III).

La studii de licență (ciclul I) sunt 161 studenți (39 - anul I, 35 - anul II, 67- anul III), peste 20% fiind femei.

Totodată, la studii de licență (ciclul I) peste hotarele țării studiază 7 studenți (1 - Academia Militară a Forțelor Aeriene din SUA; 2 - Academia Forțelor Terestre din Republica Elena; 1 - Academia Forțelor Aeriene din Republica Elena; 1- Academia Militară a Forțelor Aeriene din Turcia; 1- Academia Militară a Forțelor Aeriene din Turcia; 1- Universitatea Națională

¹ Scrisoarea nr. 11/168 din 21.11.2023

de apărare „Carol I” din România).

La studii de master (ciclul II) sunt 32 studenți (15 în anul de studii 2022-2023, dintre care 15 la buget și 11 la contract, precum și 17 în anul de studii 2023-2024, dintre care 9 la buget și 8 la contract).

La studii de doctorat (ciclul III) în anul 2022-2023 nu a fost înmatriculați nimeni, iar în anul 2023-2024 au fost înmatriculate 4 persoane (1 la buget și 3 la contract).

Cât privește alte forme de perfecționare profesională, doar pe parcursul anului 2023, au fost instruiți peste 500 de militari la diferite cursuri/seminare.

Totodată, luând în considerație faptul că, din cauza austerității bugetare nu sunt alocate surse pentru instruirea militarilor prin contract care au vechimea în serviciul militar de 10 ani și mai mult în instituții de învățământ decât cele din domeniul militariei pe cheltuiala structurii militare, Ministerul Apărării a încheiat acorduri de colaborare cu Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, care dau posibilitate să fie instruiți această categorie de militari în instituțiile de învățământ enumerate.

La moment, cea mai mare **problemă pentru învățământul în domeniul militariei** este diminuarea semnificativă (an de an) a candidaților pentru înmatriculare în cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” la studii superioare de licență (ciclul I).

Astfel, pentru anul universitar 2023-2024 planul (comanda de stat) de admitere la studii superioare de licență (ciclul I) în cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” a fost de 75 locuri. La concursul de admitere s-au prezentat 48 de candidați (40 de cetățeni după absolvirea studiilor liceale și 8 candidați din rândul militarilor în termen), iar în rezultatul concursului de admitere, au fost înmatriculați 43 de candidați, ceea ce constituie 57,3 % din planul (comanda de stat) de admitere.

Din momentul înmatriculării și până în prezent, s-au exmatriculat la inițiativa personală 2 studenți, ambii din rândul militarilor în termen, care au depus raport de exmatriculare la atingerea a 12 luni de serviciu militar.

În scopul redresării situației actuale, ținând cont de prevederile actelor normative în vigoare și examinând opțiunile de completare a Armatei Naționale cu cadre militare calificate, îndeosebi tehnicieni pentru categoria „soldați/sergenți”, dar și formarea unei potențiale și necesare rezerve pentru accesarea la studii superioare în domeniul militariei, sa inițiat procesul de înființare a instituției de învățământ militar profesional tehnic post- secundar (Colegiu), cu durata de studii 4 ani, programe integrate, în baza studiilor gimnaziale (9 clase), în cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate “Alexandru cel Bun”.

La fel, în scopul revizuirii actelor normative cu privire la instituția de învățământ din domeniul militariei, Ministerul Apărării examinează posibilitatea privind modificarea actelor normative în vigoare care ar da posibilitatea acordării studenților militari a dreptului de a opta la necesitate de concediu academic.

Astfel, pe viitor Ministerul Apărării își propune promovarea și elaborarea unor politici de dezvoltare a învățământului militar care ne va permite formarea de lideri, luptători și specialiști cu competențe profesionale în conformitate cu misiunile și cerințele stabilite.

Timpul de serviciu și dreptul la odihnă/Concedii sociale

Normele care reglementează aceste aspecte sun articolul 14 și articolul 14¹ . Durata săptămânală a timpului de serviciu pentru militarii prin contract este de 5 zile cu 2 zile de odihnă, iar pentru militarii în termen și cei în termen redus și pentru studenții instituțiilor de învățământ din domeniul militariei săptămâna de serviciu este de 6 zile cu o zi de odihnă.

Militarii care au fost antrenați la îndeplinirea obligațiilor serviciului militar în afara duratei săptămânale a timpului de serviciu li sa acordat timp de odihnă în alte zile ale săptămânii,

în modul stabilit de comandant (șef), iar în baza raportului poate fi alăturat la concediul anual.

Concediile militarilor se acordă în conformitate cu Regulamentul cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 941/2006 și Codul Muncii al Republicii Moldova.

Prin proiectul de lege promovat de Ministerul Apărării privind modificarea unor acte normative (modificarea Legii cu privire la rezerva Forțelor Armate, Legii cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei și Legii cu privire la statutul militarilor) (înregistrat la Cancelaria de Stat cu nr. unic 621/MA/2023) se propune completarea acestor articolele cu unele amendamente noi sub aspect social.

Articolul 14¹ alineatul (2) se propune de a fi completat cu un amendament prin care militarii prin contract pe lângă concediul paternal să dispună de dreptul la concediul „în cazul adoptării copiilor nou-născuți sau luării sub tutelă a acestora” (având la bază prevederile 127 din Codul Muncii).

Totodată, articolul 32 alineatul (4) litera j) urmează a fi modificat prin prisma excluderii normei prin care perioada concediului pentru îngrijirea copilului nu se include în vechimea calendaristică în serviciul militar. Astfel, odată cu excluderea acestei norme concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani se va include în vechimea calendaristică a serviciului militar conform prevederilor articolului 124 alineatului (3) ale Codului Muncii nr.154/2003.

Dreptul la ocrotirea sănătății și la asistență medicală

Militarii beneficiază de dreptul la asistență medicală și la tratament (ambulatoriu și staționar) gratuit, fie în cadrul punctului medical al unității medicale, Centrului Consultativ-diagnostic sau în Spitalul Clinic Militar Central. De dreptul la tratament în instituțiile medico-militare beneficiază și membrii familiilor militarilor.

Pentru aprecierea militarilor din punct de vedere medical în cadrul Inspectoratului Militar al Ministerului Apărării activează Direcția asigurare a expertizei medico-militare.

Potrivit datelor statistice numărul de vizite la medici în Centrul Consultativ-diagnostic a constituit în anul 2022: 28922 vizite, iar în 9 luni 2023: 26648 de vizite.

Numărul militarilor tratați staționar în Spitalul Clinic Militar Central: în 2022- 2177 persoane, iar în 9 luni 2023: 1843 persoane.

Dreptul la asigurare alimentară și cu echipament

Efectivul Armatei Naționale este asigurat cu rații alimentare în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 423/1992² cu privire la asigurarea cu producție alimentară a consumatorilor speciali și Hotărârea Guvernului nr. 666/2015³ cu privire la stabilirea cazurilor de asigurare cu rație alimentară a efectivului Armatei Naționale pe timp de pace.

În anul 2023 a fost modificată Hotărârea Guvernului nr. nr. 666/2015 prin care a fost stabilit un drept pentru militarii prin contract ai Armatei Naționale de a beneficia (din contul statului) de rație alimentară (cel puțin o dată în zi (la prânz)), indiferent de locul îndeplinirii serviciului militar (garnizoana).

Normele actuale stabilite acoperă necesarul nutritiv al organismului.

Militarii Armatei Naționale poartă și exploatează echipamentul militar conform prevederilor Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 580/2010⁴ cu privire la Uniforma militară și însemnele distinctive ale militarilor din cadrul armatei naționale și

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122116&lang=ro

³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=88223&lang=ro

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=50044&lang=ro

instituțiilor ministerului apărării și sunt echipați și asigurați cu bunurile materiale și echipamentele necesare conform HG nr. 561/2012⁵ cu privire la asigurarea cu echipament a efectivului Armatei Naționale pe timp de pace.

Actualmente se află în proces de elaborare proiectul de Decret al Președintelui Republicii Moldova cu privire la uniforma militară a efectivului Armatei Naționale.

Elaborarea proiectului de decret este condiționată de mediul de securitate regională, ca rezultat al unui deziderat amplu privind utilitatea echipamentului individual al luptătorilor, bazat pe lecțiile identificate de către armata ucraineană.

Prezentul proiect are drept scop modificarea în totalitate a uniformei de instrucție și introducerea în uz a unor elemente noi. Aprobarea decretului va asigura un grad sporit de interoperabilitate cu standardele occidentale (armatele statelor membre NATO și UE), ceea ce reprezintă un imperativ pentru Armata Națională, în special pentru subunitățile detașate în misiunile și operațiile internaționale de menținere a păcii.

Dreptul la transport

Transportul din contul structurii militare este reglementat conform Îndrumarului cu privire la transportările militare efectuate din contul Ministerului Apărării aprobat prin ordinul Ministrului apărării nr. 14/2006.

Totodată, Ministerul Apărării propune completarea acestui articolului 17 cu un alineat nou prin care militarii, în vederea exercitării atribuțiilor sale de serviciu, să dispună de dreptul la călătorie gratuit pe întreg teritoriul țării, în toate tipurile de transport public urban și suburban (cu excepția taximetrelor). Aceste prevederi au fost incluse în proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (modificarea Legii cu privire la rezerva Forțelor Armate, Legii cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei și Legii cu privire la statutul militarilor) (înregistrat la Cancelaria de Stat cu nr. unic 621/MA/2023).

Dreptul la asigurare financiară

Salarizarea militarilor se efectuează în modul, condițiile și mărimile prevăzute de Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar⁶.

Fondul de salarizare în anul 2022 a constituit 375.966,5 mii lei, iar în anul 2023 a constituit 301.481,8 mii lei.

În scopul respectării dreptului la asigurare financiară, inclusiv și prin prisma protecției sociale, în perioada respectivă Ministerul Apărării a întreprins următoarele măsuri:

- s-a majorat de la 150 la 500 de lei solda lunară militarilor în termen și rezerviștilor chemați la exerciții de mobilizare;
- s-a majorat diurna militarilor pe contract ai Armatei Naționale detașați în cadrul contingentului militar din Zona de securitate de la 100 la 200 de lei pe zi;
- s-a majorat clasele de salarizare efectivului de sergenți/soldați.

În viitorul apropiat Ministerul Apărării urmează să propună spre aprobare majorarea de la 240 la 500 de lei a soldei lunare studenților instituțiilor de învățământ superior din domeniul militariei și ordinii publice.

Dreptul la indemnizații

Odată cu intrarea în vigoare a Legii 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, militarii au pierdut dreptul de a li se plăti la decizia conducătorului, comandantului (șefului), o indemnizație bănească unică în mărimea stabilită de Guvern în cazul îndeplinirii conștiințioase a obligațiilor de serviciu, pe parcursul anului, precum și de a

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=90581&lang=ro

⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119781&lang=ro

beneficia de premii pentru executarea exemplară a obligațiilor de serviciu și de ajutor material stabilit de Guvern.

Totodată, militarilor care s-au eliberat din serviciul militar li s-a acordat o indemnizație unică în corespundere cu vechimea calendaristică în serviciul militar, în anul 2022 pentru aceasta fiind alocată suma de 14.078,7 mii lei, iar în anul 2023 suma de 14.711,7 mii lei.

Asigurarea obligatorie de stat a vieții și sănătății militarilor

Indemnizația unică de asigurare obligatorie de stat a vieții și sănătății militarilor se acordă în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 983/2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizației unice de asigurare obligatorie de stat a vieții și sănătății militarilor⁷.

Astfel, indemnizația unică ca urmare a unei traume, în cazul survenirii incapacității temporare de muncă sau a survenirii unei dizabilități ca urmare a îndeplinirii obligațiilor serviciului militar în anul 2022, a fost acordată la 9 militari în sumă de 565,8 mii lei, iar în anul 2023, a fost acordată la 6 militari în sumă de 396,4 mii lei.

Pe parcursul perioadei 2022-2023, cazuri de acordare a indemnizației respective în caz de deces a militarului nu au avut loc.

Dreptul la locuință

Militarii în termen și cei cu termen redus, precum și rezerviștii chemați la concentrări pe parcursul îndeplinirii serviciului militar sunt instalați în cazarmă. Cazarmile sunt dotate cu necesarul de mobilier ce asigură condițiile de cazare și condițiile de trai și lucru ale militarilor. Pe parcursul perioadei respective s-au efectuat lucrări de reparație capitală la mai multe edificii (cazărmi) din cadrul unităților militare, precum și procurarea de mobilier.

Militari prin contract care nu dispun de locuință în garnizoana în care îndeplinesc serviciul militar, beneficiază de locuință de serviciu pentru perioada de activitate.

La moment, Ministerul Apărării beneficiază de 1207 locuințe de serviciu/tip cămin (garnizoana Chișinău - 919; garnizoana Mărculești - 251; garnizoana Cahul - 18; garnizoana Bălți - 15; garnizoana Căușeni - 4). Odată cu crearea unei tabere militare în apropierea de localitatea Băcioi se propune și crearea unui fond de apartamente de serviciu pentru militarii prin contract.

Militarilor prin contract cărora nu li s-a oferit locuință de serviciu beneficiază de indemnizație pentru închirierea locuinței. Cu regret însă, această compensație nu întotdeauna acoperă cheltuielile de închiriere a spațiului locativ, mai cu seamă când e vorba de garnizoana Chișinău unde cheltuielile de închiriere acoperă doar până la 50% din necesar, iar în garnizoanele din Nordul și Sudul țării cheltuielile în acest sens fiind în proporție de 70-80%.

Totodată, în cadrul ședinței de lucru a membrilor Guvernului din 7 februarie 2022, s-a decis ca Ministerul Apărării, în comun cu Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei și alte autorități interesate, să întreprindă acțiuni necesare în vederea urgentării elaborării și prezentării spre coordonare Cancelariei de Stat a proiectului de dispoziție a Prim-ministrului privind instituirea grupului de lucru interministerial privind elaborarea proiectului Programului de asigurare cu locuințe a veteranilor, militarilor și a altor colaboratori din structurile de forță.

În urma ședințelor grupului de lucru interministerial, Ministerul Apărării a inițiat un proiect de lege pentru modificarea unor acte legislative (amendamente în: Legea nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție; Legea nr.162/2005 cu privire la statutul militarilor; Legea nr.134/2008 cu privire la Serviciul de Protecție și Pază de Stat; Legea nr. 170/2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate; Legea nr.75/2015 cu privire la locuințe;

⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109172&lang=ro

Legea nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne; Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare).

Însă, prin avizul nr. 07/4-04/112 din 04.04.2022, Ministerul Finanțelor în contextul posibilităților limitate ale bugetului de stat, de existența unui mecanism preferențial de asigurare cu locuințe a colaboratorilor organelor de forță, precum și de necesitatea soluționării urgente a subiectului ce ține de executarea a 243 de hotărâri judecătorești cu privire la asigurarea cu spațiul locativ a unor categorii de cetățeni, nu a susținut proiectul legii.

Dreptul militarilor la recalificare

Acest drept este pus în aplicare prin prisma Hotărârii Guvernului nr. 1042/2007 *pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reconversia profesională și adaptarea socială a militarilor care îndeplinesc serviciul militar prin contract și a cetățenilor trecuți în rezervă (retragere)*.

Scopul acestui drept constă în necesitatea determinării unei noi specialități în concordanță cu cererea existentă pe piața forței de muncă și recalificarea pentru ea de către militarii prin contract care intenționează să treacă în rezervă sau care deja au trecut și care nu au o profesie civilă sau și-au pierdut în timpul serviciului militar abilitățile pentru ea.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 1042/2007 cheltuielile pentru activitățile de reconversie profesională și adaptare socială a militarilor se efectuează din contul și în limitele alocațiilor bugetare, precum și din alte resurse financiare interne și/sau externe, în funcție de programele de formare, recalificare sau perfecționare profesională a militarilor.

Însă, reieșind din austeritatea bugetului, la moment, este imposibil organizarea unor activități de reconversie profesională în limitele alocațiilor bugetare.

Astfel, Ministerul Apărării în cadrul negocierilor cu partenerii externi a înaintat de multe ori solicitarea privind examinarea posibilității de susținere a eforturilor de lansare (finanțare) a unui nou proiect de reconversie profesională și adaptare socială a personalului militar, însă până în prezent nici un partener extern nu și-a expus disponibilitatea.

Este de menționat faptul că, ultima reconversie a avut loc pe parcursul anilor 2010-2013 cu suportul financiar al OSCE, care a acordat asistență financiară pentru oferirea serviciilor de instruire pentru 556 militari/cetățeni trecuți în rezervă la cursurile de perfecționare a competenței profesionale.

Totodată, conform prevederilor art. 2, alin. 1), lit. I) al Memorandumului de înțelegere nr.3100071/2010 între Misiunea OSCE în Moldova, și Guvernul Republicii Moldova *cu privire la reconversia profesională și adaptarea socială a militarilor care îndeplinesc serviciul prin contract și a cetățenilor trecuți în rezervă (retragere) din Republica Moldova*, Guvernul se obliga să „dezvolte structuri și sisteme pentru a asigura durabilitatea procesului de reconversie profesională și adaptare socială a personalului militar după expirarea valabilității prezentului Memorandum”. Respectiv, Ministerul Apărării a intervenit către PNUD Moldova în vederea lansării în perspectivă a unui proiect de acest gen în care să facă parte nu doar Armata Națională dar și alte structuri de forță din țară. Respectiv, la moment, se conlucrează cu organizația în cauză în vederea stabilirii modalităților/mecanismului privind lansarea unui asemenea proiect.

Protecția juridică și socială a membrilor familiilor militarilor

Pe parcursul perioadei 2022-2023, în cadrul Armatei Naționale nu a avut loc cazuri care să cadă sub incidența alineatelor (1-4) al articolului 23 din Legea nr. 162/2005.

Totodată, Ministerul Apărării își propune modificarea alineatului (5) care stabilește: „Copiilor de militari, la locul de trai, li se oferă, cu prioritate, locuri în instituțiile preșcolare și de cultură generală, precum și în taberele de odihnă”. E de menționat că, legislația generală actuală deja prevede oferirea priorității de înscriere a copiilor în instituțiile

preșcolare și de cultură generală cetățenilor care se află cu domiciliul în apropierea acestora. Diferența dintre prevederile actuale și cele pe care ne le propunem este ca să se excludă apariția acestui drept în dependență de „locul de trai”. Ne propunem ca copiii militarilor să dispună de acest drept indiferent de locul aflării instituției (la locul de trai sau la locul îndeplinirii serviciului de către părinții/militari ai acestor copii).

Înlesnirile, garanțiile și compensațiile suplimentare, oferite militarilor și membrilor familiilor lor

Pe parcursul anului bugetar 2022, Ministerului Apărării, din fondul de intervenție al Guvernului i-au fost alocate mijloace financiare în sumă de **42.666,7 mii lei**, pentru achitarea sporului de compensare pentru munca prestată în condiții de risc sporit pentru sănătate.

Militarilor prin contract care au participat în cadrul operațiunilor internaționale de menținere a păcii sau umanitare li se oferă înlesniri, garanții și compensații suplimentare, cum ar fi: investigații medicale aprofundate, concediu suplimentar, înlesniri în condiții avantajoase (trei luni vechime în muncă pentru o lună de serviciu la calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei), indemnizație financiară în dependență de misiunea de menținere a păcii.

Pe parcursul perioadei 2022-2023, în cadrul Armatei Naționale nu a avut loc cazuri care să cadă sub incidența alineatului (2) al acestui articol.

Îndatoririle militarilor și modul de îndeplinire a serviciului militar

Militarii în timpul îndeplinirii serviciului militar activează în conformitate cu regulamentele militare, codul de conduită profesională al militarilor prin contract și alte instrucțiuni care reglementează activitatea serviciului militar. În caz de neîndeplinire a obligațiilor, militarii pot fi trași la răspundere materială, disciplinară sau penală. Cazuri ieșite din comun privind neîndeplinirea îndatoririlor nu au fost stabilite.

Pentru managementul resurselor umane cea mai mare problemă este completarea sub nivel cu efectiv a unităților militare, problemă care s-a intensificat în ultima perioadă din cauza motivației scăzute pentru încadrarea tinerilor specialiști în serviciul militar prin contract și diminuarea semnificativă a nivelului de atractivitate a profesiei de militar în rândul populației, precum și fluxul masiv de plecări din serviciul militar activ al specialiștilor cu o pregătire calificată (inclusiv în alte structuri de forță unde pachetul social este mai atractiv).

Astfel, pe parcursul perioadei respective sau încadrat în serviciul militar prin contract 618 persoane, iar 927 de militari au trecut în rezervă.

În anul 2009, pe fundalul austerității bugetare naționale au fost excluse o serie de garanții care prevedeau pentru militari un spectru mai larg de înlesniri și compensații, în rezultatul cărora a început fluxul masiv de plecări din serviciul militar activ al specialiștilor cu o pregătire calificată, a scăzut motivația pentru încadrarea tinerilor specialiști în serviciul militar prin contract și, respectiv, s-a diminuat semnificativ nivelul de atractivitate a profesiei de militar în rândul populației.

Cu regret, măsurile de protecție socială aplicabile în prezent, nu sunt suficiente pentru a compensa condițiile în care militarii prin contract sunt obligați să-și îndeplinească serviciul.

Astfel, în scopul redresării situației a fost modificarea actelor normative prin acordarea dreptului militarilor prin contract ai Armatei Naționale de a beneficia (din contul statului) de rație alimentară (cel puțin o dată în zi (la prânz)), indiferent de locul îndeplinirii serviciului militar (garnizoana). Anterior, a fost acordat inclusiv dreptul militarilor de a primi compensație pentru închirierea spațiului locativ în cazul în care nu au fost asigurați cu cel de serviciu.

Totuși, aceste elemente ale protecției sociale restabilite parțial, sunt insuficiente și pentru moment, nu contribuie în mare măsură la îmbunătățirea nivelului de protecție socială a

militarilor prin contract, majorarea nivelului de atractivitate a serviciului militar, atragerea și menținerea în serviciul militar a resurselor umane profesioniste (deficitare) și, respectiv, impulsivarea procesului de profesionalizare/modernizare a Armatei Naționale, fiind necesare un șir de modificări în cadrul legislativ din domeniu.

Un alt pas în acest domeniu este elaborarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (modificarea Legii cu privire la rezerva Forțelor Armate, Legii cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei și Legii cu privire la statutul militarilor) (înregistrat la Cancelaria de Stat cu nr. unic 621/MA/2023). Proiectul dat prevede în particular/prioritar amendamente prin prisma îmbunătățirii protecției sociale a militarilor și membrii familiilor, sporirea atractivității serviciului militar și, respectiv, asigurarea egalității de gen, după cum urmează:

- excluderea elementelor discriminatorii față de femeile/fetele absolvente ale catedrelor militare în partea ce se referă la luarea în evidență militară a acestora;
- amânarea încorporării în serviciul militar la mobilizare pentru unul din soți în cazul când ambii soți sunt supuși militari și au la întreținere copii minori (reieșind din necesitățile structurii militare). La moment, ambii soți supuși militar pot fi mobilizați indiferent de faptul dacă au sau nu la întreținere copii;
- acordarea dreptului militarilor de a călători gratuit pe întreg teritoriul țării, în toate tipurile de transport public urban și suburban (cu excepția taximetrelor în timpul exercitării atribuțiilor sale de serviciu);
- includerea în vechimea calendaristică în serviciul militar a perioadei de aflare în concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului;
- dispunerea de dreptul de a participa, în cadrul structurii militare în care îndeplinesc serviciul militar, în proiecte de dezvoltare finanțate din surse externe.

La moment proiectul dat se află în faza consultărilor cu autoritățile publice de resort și respectiv în procesul de avizare.

În viitorul apropiat, Ministerul Apărării își propune promovarea și elaborarea unor politici de creștere a atractivității serviciului militar prin contract:

- proiectarea și perfecționarea sistemului de management al cadrelor militare;
- creșterea afectivității profesiei militare prin profesionalizarea graduală a Armatei și îmbunătățirea proceselor de recrutare, încorporare, angajare, integrare, menținere și trecere în rezervă;
- îmbunătățirea nivelului de protecție socială a militarilor prin creșterea calității vieții și îmbunătățirea condițiilor de serviciu.

Atestarea militarilor prin contract, care este reglementată de articolul 30 este desfășurată la necesitate și se bazează pe rezultatele obținute de către militar la evaluările anuale în ultimii 3 ani de serviciu militar.

La moment, în cadrul Armatei Naționale în scopul selectării, numirii în funcție, pregătirii profesionale a militarilor, aprecierii multilaterale și obiective a rezultatelor activității de serviciu a militarilor prin contract, determinării corespunderii lor funcției deținute și perspectivei folosirii de mai departe a acestora se organizează anual evaluarea tuturor militarilor prin contract.

Astfel, proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (înregistrat la Cancelaria de Stat cu nr. unic 621/MA/2023) prevede și completarea articolului 30 cu prevederi ce țin de evaluarea (anuală) a militarilor.

În ceea ce privește statistica de gen, menționăm că în cadrul Armatei Naționale din numărul total de militari peste 20 % sunt de gen feminin (ofițeri de gen feminin 24,2%, sergenți/soldați de gen feminin 23,4%). Funcționari de gen de gen feminin sunt 75,8%.

În prezent, sunt detașați peste 100 de militari la studii și alte forme de perfecționare continuă, 207 de militari în Forțele de Menținere a Păcii din Zona de Securitate a Republicii Moldova și 51 în misiuni și operații de menținere a păcii peste hotarele țării sub egida ONU și NATO (4 - în Republica Central Africană, 5 - Sudanul de Sud, 42 - Kosovo).

Recuperarea cheltuielilor pentru studii/instruiri

Această normă a fost introdusă prin Legea 365/2022 *pentru modificarea unor acte normative* și care a avut drept scop exceptarea restituirii cheltuielilor pentru studii în cazul încadrării cetățenilor care au absolvit instituțiile de învățământ din domeniul militariei într-o funcție dintr-o instituție publică ce implică îndeplinirea serviciului militar sau special.

Astfel, prevederile articol 35¹ alin.(6) și (7) au fost aplicate în privința a 21 de absolvenți ai instituțiilor de învățământ din domeniul militariei care s-au reangajat în funcție într-o instituție publică ce implică îndeplinirea serviciului militar sau special (MA - 4, MAI - 1; SIS - 10; SPPS - 5 și ANP - 1).

La moment, în procedura instanțelor judecătorești de diferit nivel se află 35 de litigii cu privire la recuperarea cheltuielilor pentru studii/instruiri în privința militarilor care au fost exmatriculați din cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate sau care după absolvirea acesteia au îndeplinit o perioadă mai mică de 5 ani de serviciu militar.

Totodată, pe parcursul implementării prevederilor articolului 35¹ a fost stabilită o practică judecătorească (deja două cazuri), prin care a fost dispusă restituirea cheltuielilor de judecată din contul foștilor studenți ai Academiei Militare a Forțelor Armate care au refuzat continuarea studiilor, însă la moment, chiar dacă au fost exmatriculați, continuă îndeplinirea serviciului militar prin contract în Armata Națională în funcții din categoria soldaților/sergenților.

Or, în cazul militarilor vizați, aceștia nu mai sunt motivați în continuarea îndeplinirii serviciului militar prin contract, examinând inițiativa de a trece în rezervă. Respectiv, apariția unor situații similare nu este exclusă pentru viitor.

În acest context, luând în considerare actualul deficit pronunțat de cadre militare, precum și necesitatea menținerii în serviciu militar a personalului, în viitorul apropiat vom înainta propuneri de operare a amendamentelor în art.35¹ alin.(3) din Legea nr.162/2005, care să prevadă posibilitatea de a-i scuti pe foștii studenți militari de la achitarea cheltuielilor de instruire, proporțional cu perioada de exercitare a serviciului după exmatriculare.

La fel, vor fi înaintate propuneri de scutire de la achitarea cheltuielilor pentru cetățenii care s-au reînmatriculat pentru continuarea studiilor.

În contextul celor relatate, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică în limitele competenței va acorda asistența necesară Ministerului Apărării în buna desfășurare a activității și soluționarea problemelor abordate.

Lilian CARP
Președintele Comisiei

